

Eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas 2016. gada jūnija apsekojums: galvenie rezultāti Latvijā

2016. gada jūnijā Latvijas Banka sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku veica kārtējo eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojumu. Apsekojumā piedalījās četras Latvijas kredītiestādes, un atbildes apkopotas eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojuma rezultātos¹. 2016. gada jūnijā veiktajā apsekojumā apkopota informācija par kredītēšanas attīstības tendencēm 2016. gada 2. ceturksnī un prognozēm 2016. gada 3. ceturksnim.

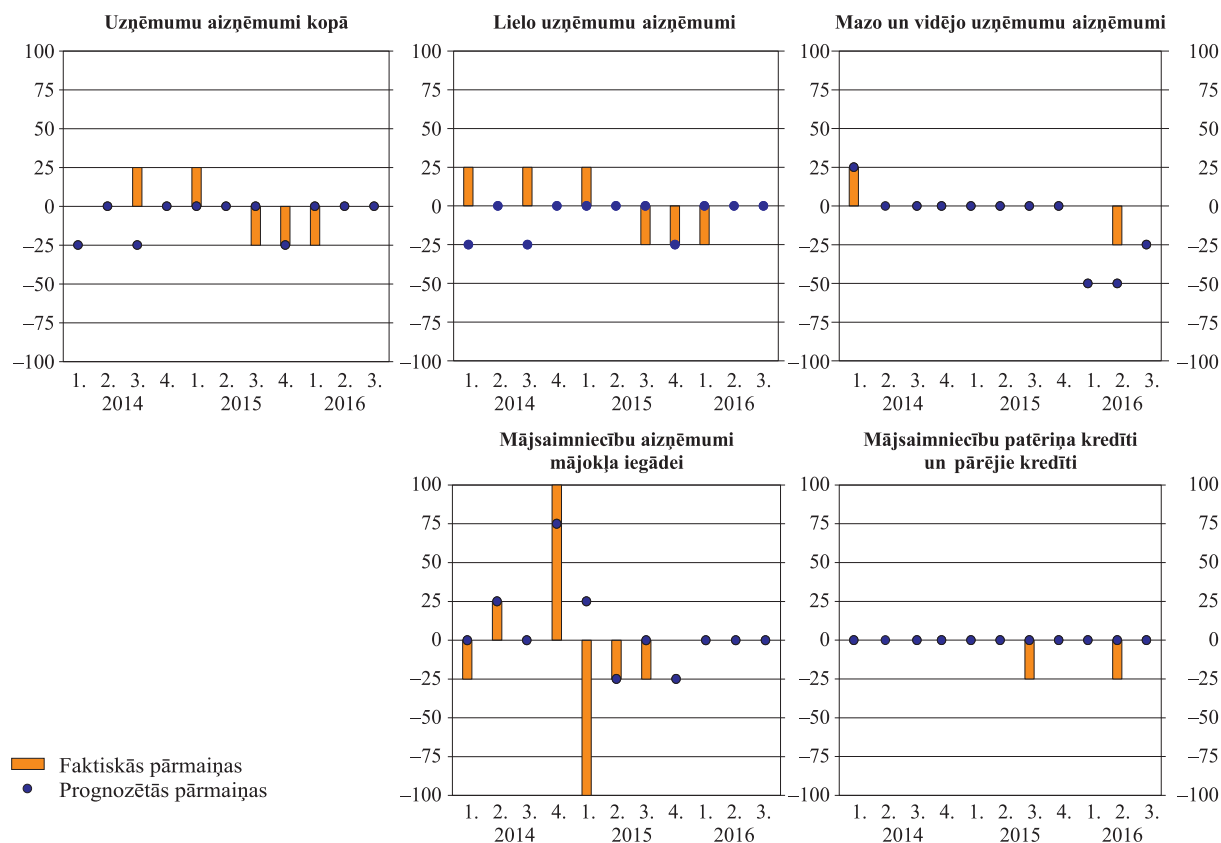
Kredītu standarti

Latvijas kredītiestādes 2016. gada 2. ceturksnī nemainīja un 3. ceturksnī neplāno mainīt kredītu standartus aizdevumiem uzņēmumiem kopumā. Pārskata periodā nemainījās arī to uzņēmumu pieteikumu īpatsvars, kurus kredītiestāde pilnībā noraidīja. Vienlaikus vienā no četrām apsekotajām Latvijas kredītiestādēm tika nedaudz mazināta kredītu standartu stingrība aizdevumiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kādā citā tiek plānots to darīt šā gada 3. ceturksnī (sk. 1. att.).

1. attēls

KREDĪTU STANDARTU PĀRMAIŅAS

(par stingrāku kredītu standartu piemērošanu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)



Neviena no Latvijas kredītiestādēm 2016. gada 2. ceturksnī nemainīja kredītu standartus aizdevumiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei. Vienlaikus kredītiestāžu noraidīto mājsaimniecību mājokļa kredītu pieprasījumu īpatsvars nemainījās. Patēriņa kredītiem un citiem aizdevumiem mājsaimniecībām kredītu standartu stingrība tika mazināta ceturtdaļā kredītiestāžu (vienā kredītiestādē). Taču attiecīgajā kredītēšanas segmentā nemainījās kredītiestāžu pilnīgi noraidīto mājsaimniecību kredītu pieprasījumu īpatsvars. Neviena no apsekotajām Latvijas kredītiestādēm 2016. gada 3. ceturksnī neplāno mainīt kredītu standartus aizdevumiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei, patēriņa kredītiem un citiem aizdevumiem mājsaimniecībām (sk. 1. att.).

¹ Šeit un tālāk tekstā – eiropa zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojuma rezultāti sniegti, sākot ar 2013. gada 4. ceturksni. Tie nav salīdzināmi ar iepriekšējo datu laikrindu, jo līdz 2013. gada 1. pusgadam attēloti Latvijas Bankas veiktās kredītiestāžu kredītēšanas aptaujas rezultāti.

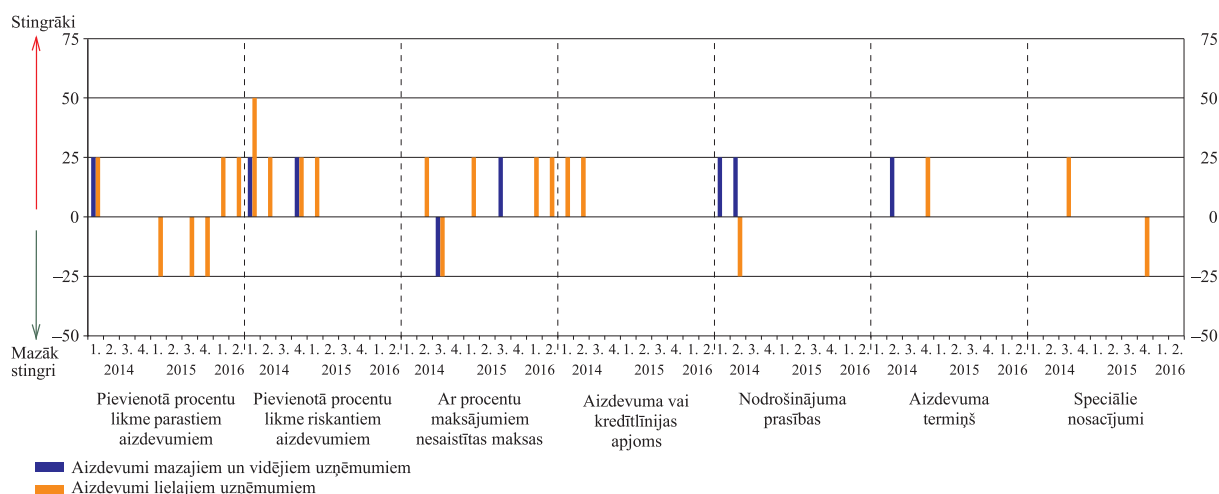
Kredītu noteikumi un nosacījumi

Uzņēmumu sektorā saglabājās neliela kredītiestāžu konkurence. Viena no kredītiestādēm, kas pirms ceturkšņiem pazemināja virs atbilstošās tirgus atsauces procentu likmes pievienoto procentu likmes daļu parastiem aizdevumiem uzņēmumiem kopumā, īpaši lielajiem uzņēmumiem, 2016. gada pirmajos divos ceturkšņos to sāka pakāpeniski paaugstināt. Vienā no četrām kredītiestādēm tika nedaudz paaugstinātas ar procentu maksājumiem nesaistītas maksas aizdevumiem lielajiem uzņēmumiem (sk. 2. att.).

2. attēls

NOTEIKUMU UN NOSACĪJUMU PĀRMAIŅAS AIZDEVUMIEM UZŅĒMUMIEM LIELUMA DALĪJUMĀ

(par noteikumu stingrības palielināšanos ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

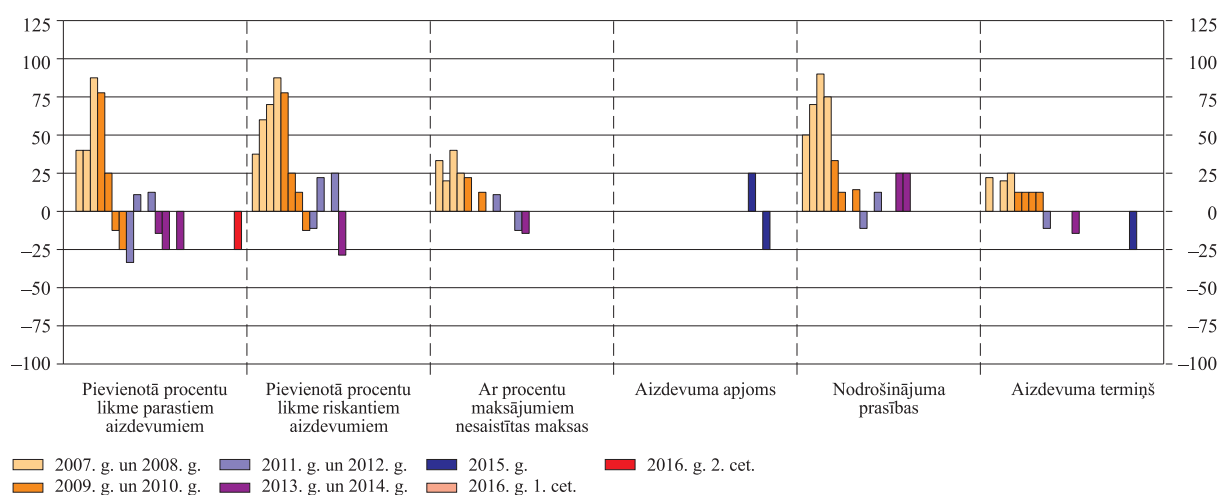


Neviena no Latvijas kredītiestādēm 2016. gada 2. ceturksnī nemainīja kredītu noteikumus un nosacījumus aizdevumiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei. Savukārt patēriņa kredītiem un citiem aizdevumiem mājāsaimniecībām puse apsekoto Latvijas kredītiestāžu nedaudz mazināja kredītu noteikumu un nosacījumu stingrību: viena kredītiestāde mazināja vispārējo kredītu noteikumu un nosacījumu stingrību un kāda cita samazināja virs atbilstošās tirgus atsauces procentu likmes pievienoto kredītu procentu likmes daļu parastiem aizdevumiem.

3. attēls

NOTEIKUMU UN NOSACĪJUMU PĀRMAIŅAS PATĒRĪŅĀ UN PĀRĒJIEM AIZDEVUMIEM

(par noteikumu stingrības palielināšanos ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)



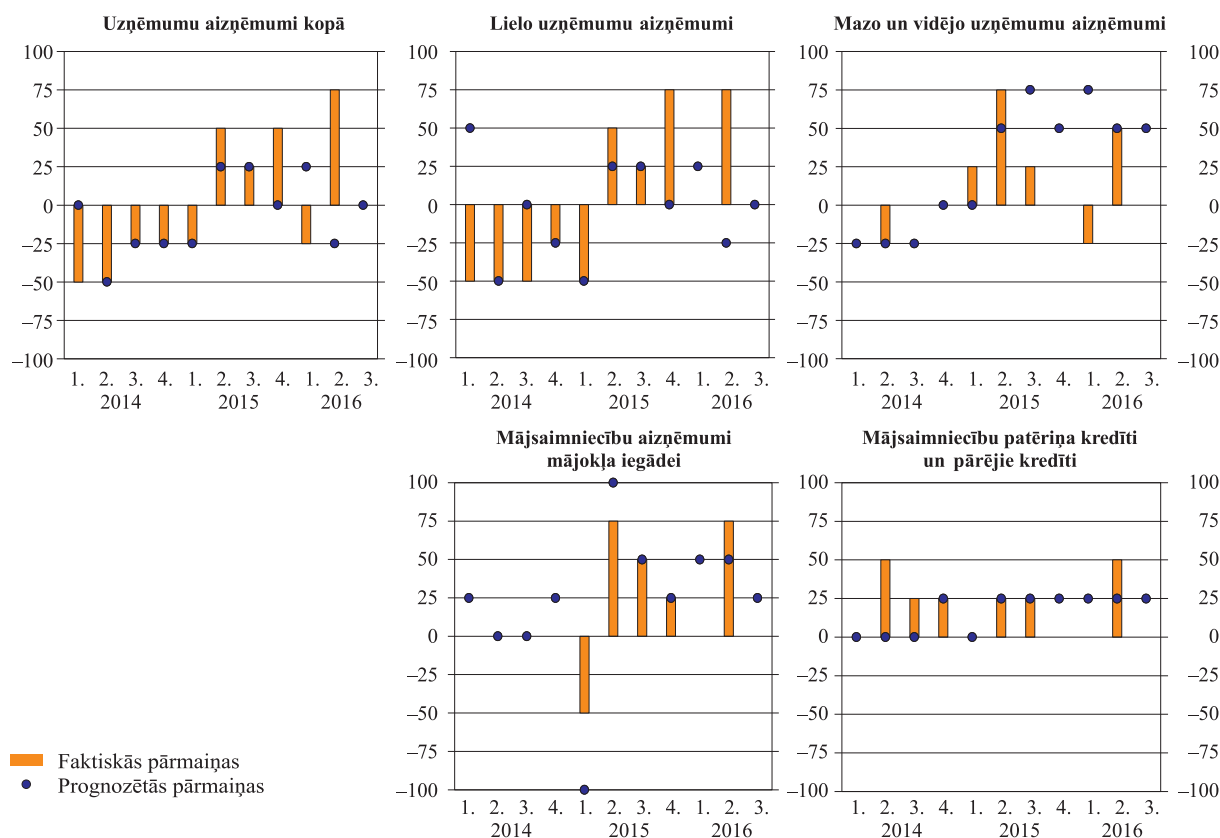
Kredītu pieprasījums

Trīs ceturtdaļas apsekoto Latvijas kredītiestāžu 2016. gada 2. ceturksnī novēroja nelielu pieprasījuma pieaugumu pēc aizdevumiem uzņēmumiem kopumā. Puse kredītiestāžu norādīja uz mazo un vidējo uzņēmumu pieprasījuma kāpumu, puse – uz lielo uzņēmumu pieprasījuma pieaugumu (sk. 4. att.). Uzņēmumu pieprasījums pēc ilgtermiņa aizdevumiem palielinājās trijās ceturtdaļās Latvijas kredītiestāžu.

4. attēls

KREDĪTU PIEPRASĪJUMA PĀRMAIŅAS

(par lielāku kredītu pieprasījumu ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)



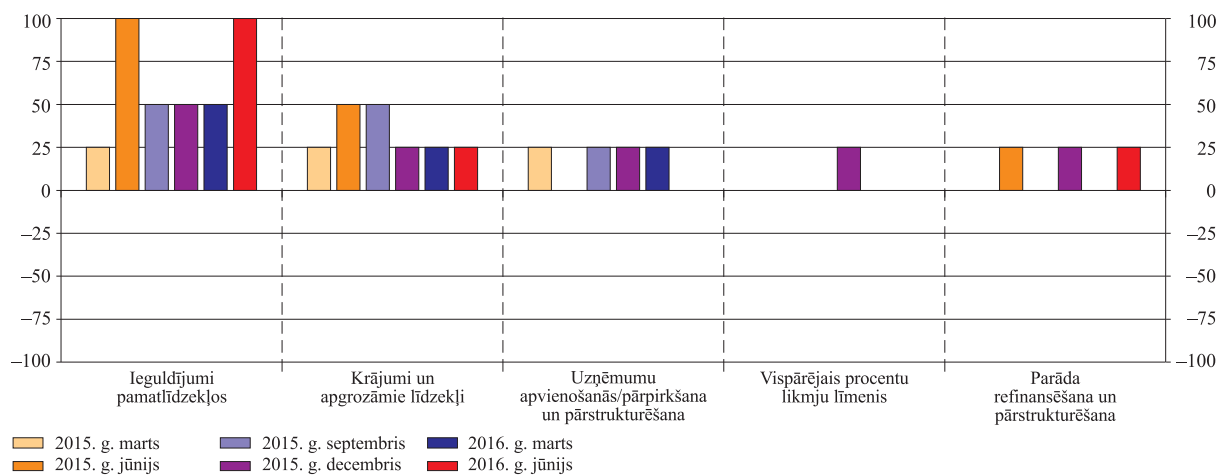
Visas Latvijas kredītiestādes atzina, ka uzņēmumiem papildu finansējums nepieciešams ieguldījumiem pamatlīdzekļos. Salīdzinoši retāk papildu finansējums vajadzīgs krājumiem un apgrozāmajiem līdzekļiem, kā arī parāda refinansēšanai un pārstrukturēšanai (katrs no abiem finansējuma izmantošanas mērķiem minēts vienreiz). Ceturtdaļa Latvijas kredītiestāžu atzina, ka pieprasījums pēc aizdevumiem audzis, jo tiek mazāk izmantoti uzņēmumu iekšējie līdzekļi. Savstarpējās Latvijas kredītiestāžu konkurences ietekmē vienā no tām pieprasījums pēc uzņēmumu aizdevumiem samazinājās (sk. 5. att.). Nākotnē – 2016. gada 3. ceturksnī – puse aptaujāto Latvijas kredītiestāžu gaida pieprasījuma kāpumu pēc aizdevumiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Abas kredītiestādes gaida nelielu pieprasījuma pieaugumu pēc īstermiņa aizdevumiem un viena no tām – arī pēc ilgtermiņa aizdevumiem.

5. attēls

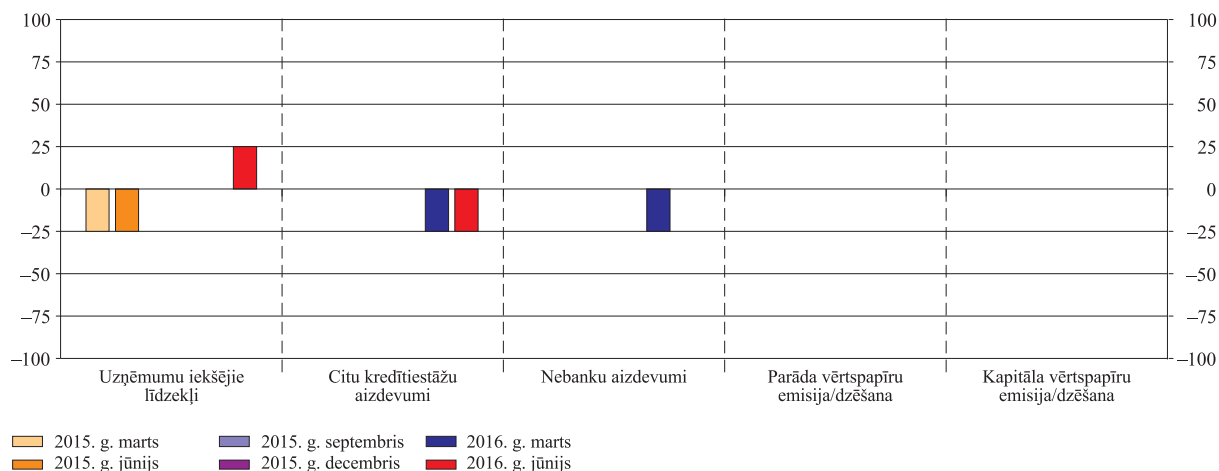
PIEPRASĪJUMU PĒC AIZDEVUMIEM UZŅĒMUMIEM IZSKAIDROJOŠI FAKTORI

(par faktoru pozitīvo ietekmi ziņojušo kredītiestāžu neto skaits; %)

a) Finansējuma vajadzības, aizdevumu pieprasījuma pamatā esošie veicinošie faktori vai mērķi



b) Alternatīvu finanšu avotu izmantošana



Trīs ceturtdaļas Latvijas kredītiestāžu 2016. gada 2. ceturksnī novēroja nelielu pieprasījuma pieaugumu pēc aizdevumiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei, puse – pēc patēriņa kredītiem un citiem aizdevumiem mājāsaimniecībām (sk. 4. att.). Mājāsaimniecību pieprasījumu pēc aizdevumiem mājokļa iegādei nedaudz veicināja patērētāju konfidences palielināšanās, zemais procentu likmju līmenis, kā arī citu kredītiestāžu nelielā aktivitāte apskatītajā kredītiestāžu segmentā. Mājāsaimniecību pieprasījumam pēc mājokļa kredītiem ir sezonāls raksturs, parasti tas ir lielāks pavasara un vasaras mēnešos. Kā norādīja viena no četrām apsekotajām Latvijas kredītiestādēm, pieprasījumu pēc patēriņa kredītiem un citiem aizdevumiem mājāsaimniecībām nedaudz sekmēja arī patērētāju konfidences pieaugums. Līdzīgi viena kredītiestāde novēroja, ka mājāsaimniecībām nedaudz palielinājās nepieciešamība pēc papildu finanšu līdzekļiem izdevumiem ilgtermiņa patēriņa precēm: automobiļiem, mēbelēm u.c. Ceturtdaļa Latvijas kredītiestāžu gaida nelielu mājāsaimniecību pieprasījuma kāpumu pēc aizdevumiem mājokļa iegādei, patēriņa kredītiem un citiem aizdevumiem arī 2016. gada 3. ceturksnī.

Citi kredītiestāžu aspekti

Kredītiestāžu apsekojumā kredītiestādēm tika uzdoti vairāki papildjautājumi, t.sk. par ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijām (tālāk tekstā – ITRMO). Pēdējā ITRMO jūnijā piedalījās viena no četrām aptaujātajām Latvijas kredītiestādēm. Par dalību nākamajās ITRMO puse Latvijas kredītiestāžu vēl nav pieņēmusi lēmumu, bet puse tajās neplāno piedalīties. Tās Latvijas kredītiestādes, kas piedalījās pēdējā ITRMO vai nav vēl pieņēmušas lēmumu par dalību nākamajās operācijās, savu izvēli pamato ar pievilcīgiem ITRMO nosacījumiem, kas varētu pozitīvi ietekmēt to peļņitspēju. Galvenais iemesls, kāpēc Latvijas kredītiestādes nepiedalījās pēdējā ITRMO, bija to pietiekami augstā likviditāte un finansējuma pieejamība. Savukārt to dalību nākamajās operācijās varētu ierobežot adekvāta nodrošinājuma nepietiekamība. Ceturtdaļā kredītiestāžu, kas piedalījās iepriekš veiktajās ITRMO, iegūtie līdzekļi nedaudz veicinājuši starpbanku aizdevumu aizstāšanu un ievērojami veicinājuši citu Eirosistēmas likviditātes operāciju izmantošanas aizstāšanu un aizdevumu izsniegšanu nefinanšu sabiedrībām. Iepriekš veiktās ITRMO nedaudz sekmēja un arī turpmākās ITRMO, visticamāk, mazliet veicinās attiecīgo Latvijas kredītiestāžu spēju uzlabot peļņitspēju, kā arī uzlabos to tirgus finansējuma apstākļus. Latvijas kredītiestādes paredz, ka turpmākajās ITRMO iegūtie līdzekļi varētu ievērojami stimulēt arī aizdevumu izsniegšanu nefinanšu sabiedrībām.